Hvad bør der stå på stemmesedlen?

Der har været hed diskussion om, hvad der bør stå på stemmesedlen ved folkeafstemningen om EU-forsvarsforbeholdet. Man kan godt undre sig, for grundloven giver et meget enkelt svar.

WEEKENDPANELET

JENS PETER CHRISTENSEN (f. 1956)

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEN

THOMAS BORCHERT

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA

JEANETTE VARBERG

Den 1. juni er der folkeafstemning om EU-forsvarsforbeholdet. Men hvad skal der stå på stemmesedlen? Regeringens forslag var, at der skulle stå: »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar?« Uden at hverken EU eller forsvarsforbeholdet blev nævnt. Men efter kraftig kritik er resultatet nu vist blevet, at spørgsmålet skal lyde: »Stemmer du ja eller nej til, at Danmark kan deltage i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet?« Der er altså tilføjet ordene »ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet«.

Der har siden været røster fremme om, at man fremover bør konsultere eksperter i retorik og andet godt, før man formulerer spørgsmålet til en folkeafstemning. Hvis man kender lidt til grundloven, kan man godt undre sig. For grundloven giver et meget enkelt svar på, hvilket spørgsmål der bør stå på stemmesedlen. Men før jeg kommer så langt, lige et par ord om grundloven og den folkeafstemning, vi nu skal til.

Folkeafstemningen den 1. juni har baggrund i grundlovens § 42. Paragraffen er egentlig en form for nødbremse, som et mindretal i Folketinget kan bruge, hvis man ønsker at stoppe et lovforslag. Som det hedder i paragraffens stykke 1, kan en tredjedel af Folketingets medlemmer kræve, at der afholdes folkeafstemning om et lovforslag, som Folketinget har vedtaget.

Men den folkeafstemning, vi skal til den 1. juni, er ikke udtryk for en sådan mindretalsgaranti. Der er derimod tale om, at flertallet i Folketinget ved lov har bestemt, at der skal være folkeafstemning. Og nu gælder det om at holde fast i kaffekoppen, hvis man vil forstå det følgende: Langt nede i stykke 6 i grundlovens § 42 står der nemlig, at der er en række lovforslag, der *ikke* kan sendes til folkeafstemning. Det gælder f.eks. forslag til finanslov, love om indfødsret og love om skatter.

Det gælder også love om, at Folketinget giver samtykke til, at regeringen kan tiltræde en traktat. Altså netop sådan en lov, som vi nu skal til folkeafstemning om. Når det så alligevel kan lade sig gøre at afholde sådan en folkeafstemning, er det, fordi der endnu længere nede i stykke 6 står, at det »ved særlig lov« kan bestemmes, at en sådan folkeafstemning kan finde sted.

Hvis en eller anden læser nu er stået af, skal vedkommende ikke få røde ører af den grund. Det samme sker nemlig for mange jurastuderende hvert år, når de ved det grønne bord skal redegøre for denne særligt snirklede fremgangsmåde. Det var den aarhusianske statsretsprofessor Max Sørensen, der i 1953 opfandt den. Det gjorde han for at sikre mulighed for, at et flertal i Folketinget - af egen fri vilje - kan vælge at sende et folketingssamtykke om en traktat til en statsretligt bindende folkeafstemning.

Vel ja. Men hvad er så grundlovens meget enkle svar på, hvilket spørgsmål der bør stå på stemmesedlen? Ja, det kan enhver læse i grundlovens § 42, stykke 5. »Ved folkeafstemningen stemmes for og imod lovforslaget,« står der. På stemmesedlen bør der derfor stå lovforslagets titel. Det er jo lovforslaget, man stemmer for eller imod.

Sådan har det da også været ved de tidligere folkeafstemninger om EU-spørgsmål, sådan som man kunne læse her i avisen den 6. april, hvor teksten på de tidligere stemmesedler var gengivet. F.eks. lød teksten ved afstemningen i 2000 om euroen: »Der stemmes om det af Folketinget vedtagne forslag til lov om Danmarks deltagelse i den fælles valuta.« Ved afstemningen i 2015 lød teksten: »Der stemmes om det forslag til lov om omdannelse af retsforbeholdet til en tilvalgsordning, der er vedtaget af Folketinget.«

Det lyder måske kedeligt, men det er præcist og enkelt. Problemet er blot, at det udkast til lovforslag om EU-forsvarsforbeholdet, der for tiden er i høring, har titlen: »Forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar.« Der står altså intet om at "afskaffe EU-forsvarsforbeholdet". Men det kan man jo bare føje til titlen. Så passer pengene. Og helt i overensstemmelse med grundlovens ord kan der så på stemmesedlen stå: "Der stemmes om det forslag til lov om Danmarks deltagelse i det europæiske samarbejde om sikkerhed og forsvar ved at afskaffe EU-forsvarsforbeholdet, som Folketinget har vedtaget."

Det angiver præcist, hvad det er, vi stemmer om. Og så er det tilmed i bedste harmoni med grundlovens ord - og såmænd også med den bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved folkeafstemninger, som Indenrigsministeriet udstedte i 2019, hvor der udtrykkeligt står, at »med fede typer« anføres »titlen på det lovforslag, der stemmes om«.

rubrik tag with dummy text. Duis aute irure dolor in reprehende-

BYLINE-TAG
email-tag

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ul-